

Aktuelne teme/
Current topics

Correspondence to:

Prof. dr sc. med. Jovan Bukelić,
Redovni član Akademije medicinskih nauka
SLD,
Jove Ilića br.6, 11000 Beograd, Srbija,
e-mail:jovan.bukelic@gmail.com

AUTOAGRESIVNOST

AUTOAGGRESSION

Jovan Bukelić

Akademija medicinskih nauka Srpskog lekarskog društva

Abstract

Suicide is a conscious, individual act and most often, a real human drama. Its seeing and acceptance varies in cultures, groups and religions. In the synopsis of a suicide, enlightening all of the sequences is hard. Even if we accept the proverb - "No man kills himself, one is always killed by other people", an answer to the question - "What makes one commit suicide?" must be found. In the other part, we will be talking about suicides and suicide attempts with people who are or were addicted to narcotics. These people's attitudes on death are controversial and mystified. Reasons that make one want death or talk about it intensively are: fear of alienation or a complete nervous breakdown, incapability to choose a life with more quality and less drugs, loss of representative life values, loss of selfrespect, loss of social interactions, the feeling of lost transcedency, negative identification with pathological inductors and pathological inductive groups. In an attempt of psychodynamic interpretation, the death symbolism seems acceptable as revengeful leaving, selfpunishment, an omnipotent position, as a reflected murder, negative identification, reunion, rebirth, as we are aware of the fact that a suicide attempt is manifold determined, a "cry for help", even a scream, "appeal to the alarm functions", a desperate dialogue with the environment, from which the help is symbolically asked.

Ključne reči/

pokušaji suicida, "apel funkcija", stavovi prema smrti.

Key words: suicide attempts, "appeal to the alarm functions", attitudes on death

"Nagoni su mitska bića, uzvišena u svojoj neodređenosti, ne možemo ih ni za trenutak prevideti u našem radu, a ipak nismo sigurni da ih jasno vidimo".

(Frojd)

Veliki broj filozofa drži se principa da "treba dokrajčiti strahotu i ne strahovati bez kraja" i predlažu "smrt tamo gde su uslovi života teži od čina smrti".

Jaspers ističe da je "priroda ostavila čoveku jedan jedini put izlaska iz klupčeta protivrečnosti - put u smrt", a Kjerkegor "...ako je smrt najveća opasnost, onda se nadamo u život: ali ako upoznamo još užasniju opasnost, nadamo se u smrt".

"Naziv samoubistvo - piše Dirkem - koristimo za sve slučajeve smrti koji su direktna ili indirektna posledica pozitivnog ili negativnog čina same žrtve koja zna kakva će posledica tim činom nastati".

Jedan od poznatih suicidologa Ringel ukazao je na značaj tzv. presuicidalnog sindroma da bi upozorio na visok rizik da će samoubistvo biti ostvareno. Potencijalni samoubica pokazuje simptome progresivnog opadanja interesovanja, motiva i aktivnosti, progresivno stješnjenje, pojačanu agresivnost (retroflektirana agresivnost) i samoubilačku fantaziju.

Pokušaj samoubistva je u funkciji alarm (Stengel), apel fenomena dozivanja upomoći (cry for help) neverbalno, putem jednog u suštini depresivnog čina. "Apel fenomen" (Turberon, Shmedman) je manifestna poruka okolini kod tzv. parasuicidalne pauze" (letalna doza leka). Ukoliko izostane

dijalog sa okolinom osoba sa okreće monologu - samoubilačkom činu.

Peldinger (Poldinger, 1983) ukazuje na suicidalnu tematiku kao ocenu suicidalnosti: raniji pokušaji suicida ili očigledne suicidalne namere, samoubistva u porodici, direktnе ili indirektnе pretnje suicidom, konkretnе predstave o samoubistvu i priprema za taj čin, preteće zatišje i snovi o samouništenju, skokovima u dubinu, katastrofama.

Emil Dirkem deli samoubistva na egoistička, altruistička, anomička i fatalistička. Egoističko samoubistvo posledica je preterane individualizacije ili pak, nedovoljne društvene integracije ličnosti (apatija), dok je altruističko posledica nedovoljne individualizacije ("marginalni ljudi").

Anomička samoubistva nastaju u slučajevima privremenih ili naglih društvenih promena, kao što su društvene kataklizme, promene kolektivnog reda, a praćena su konfuzijom i dezorientacijom. Fatalističkim samoubilačkim činom ne prihvata se iznenadno i prejako ograničenje, kao što su primjeri ropstva ili mladih oženjenih parova.

Maninger ističe tri elementa u samoubilačkom činu: želja osobe da ubije (mržnja), želja da bude ubijena (krivica) i želja da umre (beznadežnost).

Njuringer (Neuringer, 1962) opisuje sledeće vrste samoubistva namerno (altruistička, egzistencijalistička samoubistva) psihotično, manipulativno, hazardno, hronično, automatizovano, slučajno, nehajno, samoubilačke destrukcije (alpinizam), suicidalne misli, suicidalne pretnje.

Brud (1972) u "suicidalnom sindromu" ističe neuspeh (neostvarenost socijalne uloge), rigidnost, stid (kako će se neuspeh doživeti u očima drugih) i izolaciju (lom socijalne komunikacije).

Kolektivnom samoubistvu pribegli su branitelji hebrejske tvrdave Masade da ne bi pali u ruke Rimljana. Poskakali su sa zidova zajedno sa ženama i decom.

Haićani nisu mogli da podnesu španski teror, pa su Španci, uplašeni pomanjkanjem radne snage, zapretili da će i sami početi da se ubijaju, kako bi ih na onom svetu svirepije kažnjavali.

Stav o samoubistvu u ranijoj antici bio je negativan, da bi zaista prešao u odobravanje i prihvatanje, na primer kod stoika.

Platon relativizuje osudu samoubistva, ali upozorava "... ljudi su deo božijeg blaga". On ističe "... da je smrt dobra, bilo da je to stanje bez osećaja slično snu, bilo da predstavlja neku seobu i susret sa umrlim velikanim".

(Platon: Odrhana Sokratova. Kriton. Fedon", BIGZ, 1976).

"Samoubistvom se ne čini dobro, nego beži od zla". (Aristotel).

Kada Odisej ("Odiseja", XI 482-491) u podzemnom svetu proglašava Ahila srećnim, "jer sada vlada nad mrtvima", Ahil odgovara "da mu ne treba ni jedne reči utehe, jer bi radije umesto toga bio i sluga na gornjem svetu".

" Ne treba se starati da živimo dugo, nego dovoljno dugo, u skladu sa vrlinama i dužnostima". Seneka nije imao ništa protiv "da mu se da veći broj godina".

Za Epikura "smrt nas se ne tiče", jer "gde smo mi nema smrti, i gde je smrt nema nas".

Spinoza (Etika) ističe da nijedna vrlina nije preča od napora za samoodržanjem... i da su samoubice nemoćne duhom, pobedeni od spoljašnjih uzroka". Etika je "kosmički savetnik" u čoveku, njegov unutarnji vid.

Stočari dopuštaju samoubistvo kao racionalni rastanak sa životom, na primer iz patriotskih razloga ili zbog neizlečive bolesti.

U središtu Hrišćanskog učenja je Hristovo samožrtvovanje, prototip jednog do krajnjih konsekvenci dovedenih altruističkog samoubistva (jer je za dobrobit celog čovečanstva), ili kako bi se u savremenoj etici reklo "utilitarističkog samoubistva" (M. Horheime).

Hrišćanski moral izvire iz ovog čina, ali i nadalje je vernicima zabranjeno da čine ono što je najbolje, a što je već učinio Hrist.

U zemlji Islama samoubistvo se osuđuje. Kur'an zabranjuje samoubistvo.

U Japanu prema samoubistvu postoji prihvatljiv i odobravajući stav. Među plemenima i u vojsci samoubistvo se smatra dužnošću i čašcu (harikiri - rasecanje stomaka, kao odgovor na sramotu, gubitak časti ili kaznu). Posle Drugog svetskog rata veliki broj Japanaca izvršio je samoubistvo 1945. godine.

Među ljubavnim parovima u Japanu potpisuje se sporazum o samoubistvu.

U Indiji poznat je običaj " sati", prema kojem " žena - udovica na pogrebnoj lomači muža vrši samospaljivanje".

Jevrejska i hrišćanska religija osuđuju samoubistvo. Prema hrišćanskom svatanju "ljudski život je svetinja, pojedinac je podčinjen bogu, a smrt je ulazak u novi život".

Dana 3. aprila 1941. godine jedan tragičan događaj potresao je mađarski politički život. Grof Teleki bio je jedan od najistaknutijih političara Mađarske između dva svetska rata. Prvi put bio je predsednik vlade 1920 - 1921, a drugi put bio je izabran 1939. godine. Želeo je da Mađarsku drži dalje od nemačkog uticaja, pokrenuo je politiku "oružane

neutralnosti", a sa Jugoslavijom je potpisao "Ugovor o večnom prijateljstvu". Nakon agresivnijih nastupa nemačkog fašizma Mađarska, sa Hortijem na čelu, nije odolela da postane njen saveznik.

Premijer Teleki se tome suprotstavlja, želeo je da shodno svom ubeđenju zemlja ostane po strani i da ne dođe do okupacije dela Jugoslavije od strane mađarske vojske. Uvidevši da su njegova nastojanja uzaludna i da ne može sprečiti pripajanje zemlje sili osovine "iz osećanja časti i poštovanja", kako je napisao u oproštajnom pismu guverneru Hortiju, izvršio je samoubistvo.

Njegov čin ostao je zapamćen u mađarskoj istoriji kao delo koje je morao učiniti da bi sačuvao čast i poštovanje uverenja. Postao je primer suicida koji se ne osuđuje, već se, smatra dostojanstvenim činom.

Ritualna samoubistva češća su u sektama, pod snažnim uticajem induktora, zbog reinkarnacije i verovanja da ih "gore, na onom svetu" očekuje "srećniji život".

Kami piše da se samoubilački čin "priprema u tišini srca, baš kao i veliko umetničko delo". U mreži haosa traženje smisla življenja donosi umor življenju, pogotovu kad su "čeljusti smrti neprestano otvorene". Redukcija haosa je sužavanje kognitivnog polja i minimiziranje alternativa.

Andrić je ostavio poruku da se "ljepšom dušom dublje jeca", a Antigona "...moja duša već preselila se, davno, služi mrtvima".

Samoubilački čin predstavlja "poslednji krik upomoć poslat u prostor, u nadi da će ga neko uhvatiti."

Pesnika Branka Miljkovića "ubila je prejaka reč", dok pesnik Milan Rakić preporučuje "uprkos gledanju u ponor treba pronalaziti smisao življenja".

Agresivnim, destruktivnim pulzijama Frojd najpre daje naziv "pulzije smrti", zatim "instinkt smrti", a zatim "tanatogeni tendencija". Poznata je interpretacija internalizovanja agresije kao potiskivanje homicidnih tendencija.

"Samoubistvo jeste neprijateljstvo pomereno sa jednog objekta na drugi" (Frojd).

U stručnoj literaturi mogu se naći shvatanja da postoje suicidalni motivi "kada se smrt čini poželjnijom od života". To su: mogućnost herojske smrti (opisane u mnogim kulturnama), nepodnošljivi bol ili psihička patnja, konrafobična reakcija na smrt (smrt se čini strašnom, osoba pristaje pre da sama dokrajči strahotu nego da strahuje bez kraja), potreba za slobodom (osoba ne želi da bude sputana čak ni životom), želja za ponovnim spajanjem sa voljenom osobom koja je mrtva.

Pojam smrti ne može se svesti samo na intelektualne sadržaje. Gesel smatra da smrt ne uznemirava dete pre četvrtre godine, a oko devete godine ima realniji odnos.

"Zrelost za slobodnu smrt" znači odsustvo mentalnog poremećaja koji bi bio uzrok suicidnog čina.

Presuicidalni sindrom dece nagoveštavaju sledeći simptomi i znaci: poremećaji sna i ishrane, psihosomatske smetnje, povlačenje, agresivno ponašanje, zanemarivanje škole, teškoće u uspostavljanju kontakta, promiskuitetno ponašanje, upotreba psihoaktivnih supstanci (alkohola i droga), bežanje od kuće i škole, iznenadne promene karaktera, teškoće koncentracije.

Benderova i Šilder suicidalno ponašanje interpretiraju kao bekstvo iz neizdržive situacije (nedostatak ljubavi, na primer). Adolescent koji trpi od nedostatka ljubavi u detinjstvu uspostavlja veoma jake emocionalne veze sa osobama suprotnog pola. Prekid ovih veza dovodi do regresivne

reakcije i izlaska iz okvira romantične ljubavne priče i prelaska na samoubilački čin.

Mlada osoba se ubija pod uticajem romantične literature i "ljubavnih jada", ali i prikriva prave uzroke ("čuva svoju tajnu").

Pojam smrti različit je u svesti deteta, preadolescenta i adolescenta. Smrt je često mistifikacija koja se na jedan sasvim neodređeni način istovremeno priželjuje i ignoriše.

Pokušaji samoubistva su nekoliko puta češći od samoubistva. Stopa samoubistva je u obrnutoj сразмери sa stopom ubistva.

Izvesni pokreti mladih danas, subkulture i kontrakulture, imaju specifičan odnos prema samoubistvu. Smrt se glorificuje među članovima "klubova samoubica", raznim "dark-erima" (koji se simbolično oblače u crno). Smrt po sistemu "ruskog ruleta", ili pisanim dekretom, kojim se mladoj osobi naređuje da izvrši samoubistvo, postaje sumorna zbilja među mladima celog sveta.

Alvarez (1971) saopštava da se u jednom engleskom gradiću, nakon smrti jednog dečaka, ceo razred obesio o istu kuku u toku deset dana.

Samoubistvo je svesni individualni čin i najčešće lična ljudska drama. Shvata se i prihvata zavisno od ljudskih grupa, kultura i religija. U shvatanjima klasične psihijatrije dominira stav da je samoubistvo bolestan čin, kojem pribegavaju mentalno obolele osobe. (Izuzimaju se, naravno, herojska samoubistva o kojima piše Dedijer). Iako samoubistvu (suicidu) češće pribegavaju duševni bolesnici, ono nije retko ni među tzv. normalnim ljudima.

U sinopisu samoubice teško je osvetliti sve sekvene. Ako se i prihvati poruka da nema samoubica "već su njih ubili drugi", mora se tražiti odgovor na pitanje šta ih je natjeralo da dezertiraju iz života. Protest postoji, ne prihvata se "haotična java". "Psihičkom autopsijom" pokušavamo da dokučimo razloge suicidnog čina. Samoubice često nemaju životnih radosti, s anhedonističkim i prezrivim odnosom prema životu.

U svakom samoubistvu sadržana je "značajna podsvesna hostilnost, kombinovana s nedostatkom sposobnosti za ljubav prema drugima".

Psihoanalitičari izuzetnu ulogu pridaju čovekovom nad Ja i u činu samoubistva nalaze simbolično "uništavajuće kažnjavajućeg Super-Ega da bi se ponovo pronašao zaštitnički Super-Ego". Super-Ego je "presretač agresivnih pulzija usmerenih ka napolje i uzročnik je njihove refleksije ka unutra".

Jung samoubistvo smatra kao "smrt Ega koji je izgubio kontakt s realnošću".

O doživljaju smrti Hedin piše: "Smrt kao ponovno rađanje, kao povratak u detinjstvo, kao doživljaj omnipotencije, kao osvetničko napuštanje, sjedinjuje s voljenom osobom".

Koncepcija da smrt simbolizuje čin ostavljanja, napuštanja, vodi poreklo iz detinjstva. Dečije reakcije na smrt uperene su protiv umrle osobe kao da je ona dobrovoljno "otisla".

Smrt se bira kao osvetničko napuštanje. (Ilustrativni primer je jedan osamnaestogodišnjak u homoseksualnoj vezanosti sa svojim vršnjakom koji činom samoubistva napušta svog partnera).

Smrt može imati simboliku ponovnog sjedinjavanja. (Jedan mladi samoubica, nakon smrti voljene osobe, držao je godinu dana njenu fotografiju maštajući da će se samo u

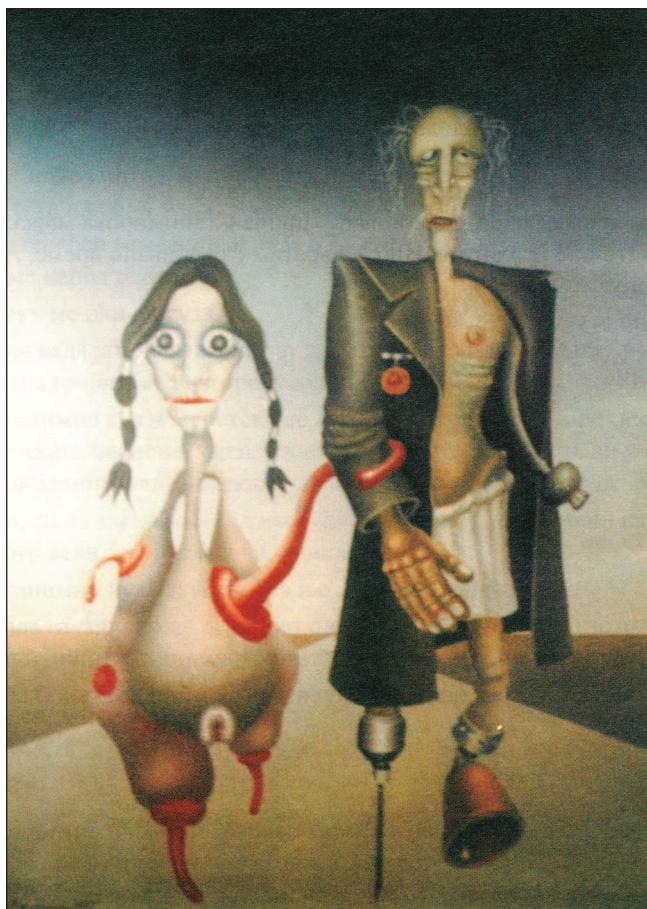
smrti ponovno sjediniti s njom. Drugi primer. Jedna mlada osoba imala je romantičnu vezu koja je trajala dve godine. Mladić se oženio drugom devojkom a ona je pokušala samoubistvo. Spasena je i nakon izvesnog vremena udala se za drugog momka ali nije oblačila venčanicu. Pri ponovnom pokušaju samoubistva ona je sanjala venčanicu "koja je više ličila na mrtvački pokrov" ... "Sjedinjavanja" s njenom pravom i velikom ljubavlju mogla je, izgleda, da se ostvari samo preko smrti).

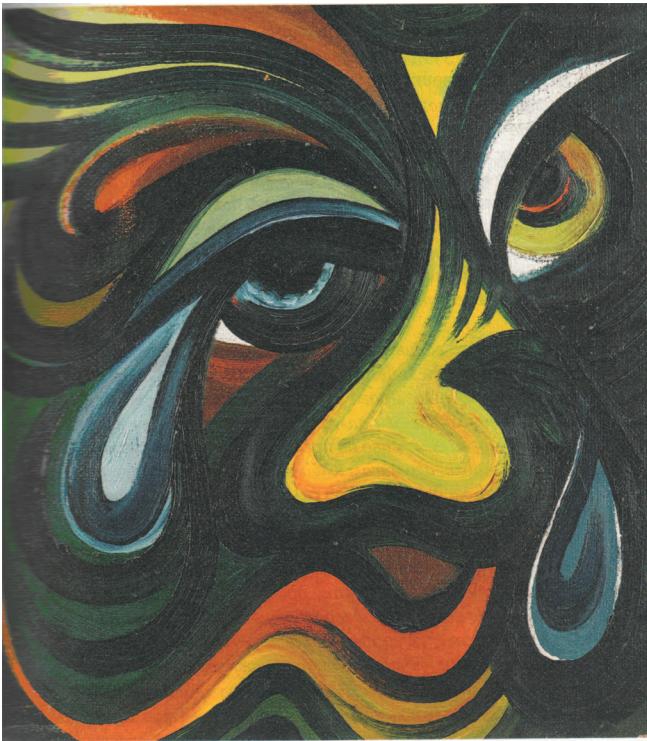
Smrt može da simbolizuje "ponovno rađanje". Pacijentkinju M. otac je napustio kada je imala 13. godina. U mladosti pokazivala je posebno interesovanje za smrt i umiranje. Sećala se napamet scena iz mnogih romana gde je opisivana smrt. Pod hipnозом ona je ispričala san koji je prethodio njenom pokušaju samoubistva. U tom snu ona je ponovo rođena, ali kao dečak, ponovo sa svojim ocem.

Smrt se bira i kao akt samokažnjavanja (za neuspeh, neprimereni oblik življena, osećanje bezvrednosti, kod mentalno obolelih).

Samoubistvo je i oblik "smrti koja se već dogodila". Čovek koji je skočio kroz prozor ostao je bez noge i ruke. Nekoliko meseci kasnije sanja kako kupuje mrtvački sanduk, a radnik koji je pravio mrtvački sanduk rekao mu je da je do pola gotov. On je smatrao da je njegova smrt do pola izvršena, on je emocionalno mrtav nekoliko godina pre pokušaja samoubistva. Jedna osamnaestogodišnja devojka imala je košmare u kojima joj je suvi led prilazio sve bliže, preteći da je prekrije. Budila se u panici. Mučila je činjenica što nije saosećala sa ljudima, a njen fizički izgled podsećao je na "neku vrstu smrti koja se kreće". Njena slika suvog leda bila je slika nje same - "permanentno smrznute, opasne za druge i samorazarajuće".

Više godina unazad u stručnim krugovima razgovara se o "klubovima samoubica" među mladima. Oporuke mladih

samoubica karakteristične su po klišetiranom obrascu: skida se odgovornost i krivica roditelja ili bliskih, poručuje im se da su voljeni, traži se oproštaj, ističe često "...tako je moralno biti", što daje pravo da se prepostavi i mogućnost razarađujućeg dejstva prisile (ideje, filozofije, kolektivne svesti, religije, sekte itd.)

U izvesnom broju oproštajnih pisama postavlja se pitanje koji je život realan: "zemaljski" ili "nebeski". Za prvi tvrdi se da je prolazan, privremen i osiromašen. Mlade samoubice opsednute su fenomenima reinkarnacije. Kao posledica ideologije pasivnosti, nesposobnosti da se anticipira budućnost, perspektivnost, lični socijalni rast i razvoj, propagiraju se: beznade, mračne ideologije, droga, samoubistvo. Čovek danas (*homo technologicus*) zaokupljen egzistencijalnim problemima, "fromovskim strahom" od mentalne alienacije, strahom da ne postane "kosmička nula", teži, čak vrlo često, magijskoj transformaciji stvarnosti: meditacijom, nirvanom, okultizmom, "nebeskim záčinima", pripadnošću nekim morbidnim "alternativnim pokretima". Prihvata se docilno, poslušno, bez intelektualne prorade, ideologije grupa i deifikacija, ritualno veličanje samoubilačkog čina.

POKUŠAJI SAMOUBISTVA I SAMOUBISTVA OSOBA ZAVISNIH OD PSIHOAKTIVNIH SUP-STANCI (PAS)

"...Ljudi vole uživanje i neposrednu sreću da bi izrasli, valja ih naučiti da odbijaju med dana... Ljudi sumnjuju da li će stići u državu sunca, da liona postoji. Valja ih spasiti od njih samih."

(A. Kami)

Droge i alkohol potenciraju latentne depresivne i samoubilačke tendencije. U istraživanjima o samoubilačkom ponašanju nedeljno je oko 20% onih koji su jednom ili više puta pokušali samoubistvo. Među narkomanima pokušaji samoubistva su deset puta češći nego među mentalno obolelim osobama koje nisu narkomani.

Početkom osamdesetih umire mlada devojka - prva žrtva droge u Beogradu. Godine 1970. umire Džimi Hendriks. Posle smrti ovog popularnog muzičara zabeležen je porast broja pokušaja samoubistava među mladima. Brajan Džons (jedan os Stounsa) nađen je mrtav u svom bazenu. Bio je to uobičajen dan za Brajana, on je umirao svakog dana. U znak poslednjeg pozdrava u Hajd-parku njegovi prijatelji pustili su tri hiljade šarenih leptira.

Na beogradskim grobljima sve je više humki tragične "dece cveća".

U adikata introjektovan je "loš objekat", a "loš objekat" u sefuu rađa hostilnost koja je okrenuta sebi.

Stavovi narkomana prema smrti puni su kontraverzi i mistifikacija. Najčešći razlozi zbog kojih se razmišlja o smrti ili se želi smrt jesu: strah od alienacije i potpunog mentalnog sloma, nesposobnost da se odaberu kvalitetniji nehemski stilovi življenja, gubitak ego idealu u skladu sa idealnim Ja, gubljenje reprezentativnih vrednosti života, gubitak samopoštovanja, osiromašenje relacija u socijalnom humanom prostoru, osećanje izgubljene transcendencije, negativna identifikacija sa patološkim induktorima i patološkim indupcionim grupama, prihvatanje teorije s autodestruktivnim životnim kredom da "treba umreti mlad i biti lep leš... Najlepši su u mrtvačnicama!"

Socijalna smrt prethodi biološkom nestajanju narkomana. Ostentativna poza i demonstrativna autoadministracija često letalnih doza droge u mikrosocijalnom prostoru, čak i u getu, ovih mladih homo ludens-a fasciniranih beatifičnim vizijama i "pobedničkim monomanijama", prihvata se kao herojski čin, sa scenografijom i tragikom hemijskog "ruskog ruleta". Pokušaj psihoterapije "zdravog razuma" može dovesti do gubitka tog "zdravog razuma". Narkomani traže da se svet promeni prema nekoj njihovoj, najčešće imaginarnoj viziji sveta budućnosti. Ako taj svet odbija da se radikalno menja, oni će polako iz njega otići, jer u svetu u kojem se neguje dovodenje stvari do savršenstva, a zanemaruju "ukrasne dobrote u ljudima", oni ne nalaze smisao življenja.

Ako se prihvati opredeljenje da "nema samoubica ...njih su ubili drugi", mora se tražiti odgovor šta je mlade ljude nateralo na tragično bekstvo iz života. Protest postoji. Otići ili ostati "stanovnik pakla". Neshvaćeni narkoman okreće se monologu. Taj monolog zvaće se samoubistvo. Ne prihvata se haotična java i ne nalazi odgovor ima li smisla živeti život koji je postao ostatak mnogih malih smrti.

Za pokušaj samoubistva retko postoji jedan razlog, čak i u slučajevima kad potencijalni samoubica ostaje uporan i u izjavi da zna pravi razlog autodestrukcije, kao svesnog čina na koji se odlučio.

U svim slučajevima pokušaja samoubistva tragali smo za suicidalnim motivima u osoba zavisnih od droga, koristeći psihoanalitička i psihodinamska tumačenja, snove, intimne dnevničke, crteže i slike, jer osobe zavisne od psihoaktivnih supstanci pokazuju svojevrstan otpor analitičkom terapijskom pristupu.

Smrt je često imala simboliku osvetničkog napuštanja (posebno kod mladih adikata), zatim samokažnjavanja i ispaštanja zato što se upotreba supstanci prihvatala kao ružan čin usmeren povređivanju porodičnih mitova. Smrt kao fenomen retroflektiranog ubistva je retkost, jer je eksterinalizovanje agresije često strano Egu mladih zavisnika, pa dolazi od internalizovanja agresije, osećanja krivice i potrebe za kaznom, koja je vodila autodestrukciji.

Život narkomana upoređuje se sa životom samoubice. Postavlja se pitanje vrednovanja života u kojem je droga agens hroničnog samoubistva.

STAZOM BESPUĆA

Frojd je govorio o retroflektiranom, samokažnjavajućem gnevnu, gde pokušaj samoubistva simbolizuje osećanje krivice i potrebe za kaznom. (Jedan eks-adikt na izdržavanju kazne u popravnom domu, pokušao je samoubistvo u toku jedne depresivne krize. U toku psihoterapijskog tretmana asocira mnoga sećanja, dinamski vrlo instruktivna. Kad mu je bilo šest godina stric ga je učio bokserkim i karate veština, a vrlo često baratao je puškom, pištoljem i karabinom. Kao pubescent imao je sadističke i ubilačke ideje. Bio je neželjeno dete u porodici čestih sukoba, verbalne hostilnosti i agresivnosti. Majka se zbog svađe sa svojim suprugom ošišala do glave !)

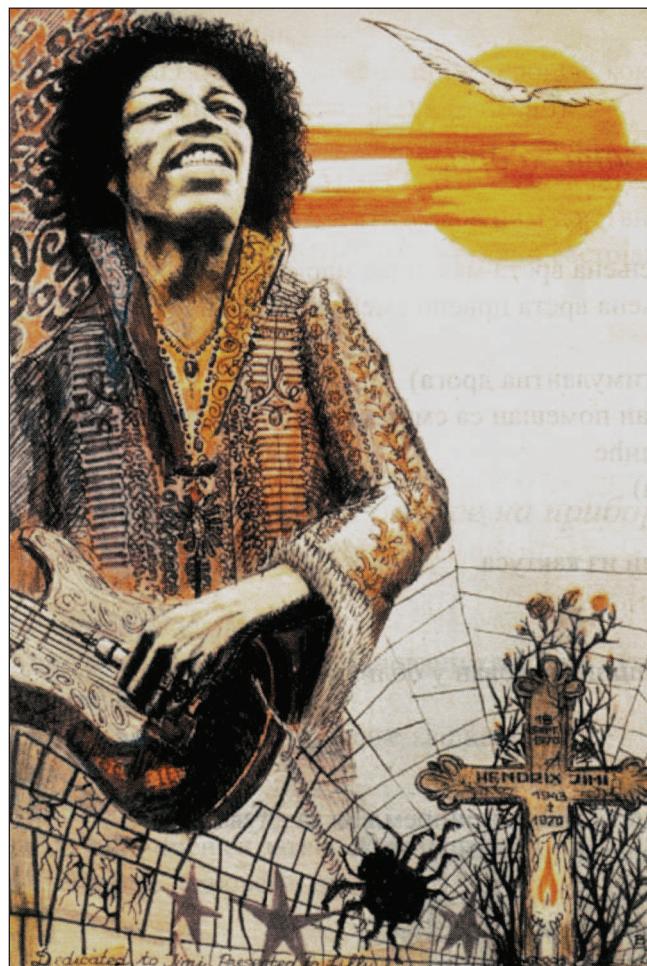
Samouništavajuće ponašanje (self destructive behaviour) sa simbolikom osvetničkog napuštanja nije retkost među mlađim zavisnicima. (Jedan naš pacijent, neželjeno dete majke koja je lečena od fobične neuroze, na odeljenju pokušava suicid samospaljivanjem. Drugi bolesnik, čije su i primarna i sekundarna porodica razorene, na kliničkom psihiatrijskom odeljenju ubrizgava sebi u venu vodu, vinjak i neki sirup protiv kašlja).

Samoubistvo može da sadrži i elemente "pobune Ega protiv ekstremno krutog Super-Ega". Tražeći ponovo zaštitnički Super-Ego, Ego se narcistički spaja sa očišćenim Super Egom (Fenichel). (Mlada gimnazijalka, Vukovac, razvija osećanje krivice što godinama nije obišla oca, koji je aziliran kao težak epileptični bolesnik, ubrizgava sebi visoku dozu droge (over dose) kontaminiranim injekcionim priporom, koji je pripadao zavisniku inficiranom C hepatitom).

Neki pokušaji samoubistva idu po tipu negativne identifikacije s poznatim ličnostima koji su umrli od droga. (Na grob jedne devojke, koja je umrla u Avganistanu, ide se kao na hodočašće. Spomenik koji su joj podigli hipici i narkomani uvek je okićen cvećem).

Dogadaji svakodnevno potvrđuju svu opasnost induktivnog širenja autodestruktivnog ponašanja među narkomanima. Iako su češće opservirani infantilni nerefleksivni oblici imitiranja okoline, nego svesno traženje identifikacionih uzora, pokušaji samoubistva po ugledu na afirmisane idole među narkomanima ne mogu se zanemariti.

Odsustvo emocionalne topline, apatični nivoi komunikacije, strah od alienacije i egzistencijalnog promašaja, strah da se ne postane "kosmička nula", snažni su suicidogeni motivi. ("...U mojoj porodici, tužno monologizira jedan narkoman, sve je tako tmurno, nema smeha, nema radovanja životu ... Hiljadu puta zapitao sam se kuda ću večeras). (Sličan primer je i depresivni eks-adikt emocionalno neprihvaćen u porodici, student filozofije, sa naglašenom potrebom za ljubavlju i nežnošću, dolazi na nezakazanu seansu i posmatra me tužnim pogledom. Iz medicinskog kartona primećujem da mu je danas rođendan, ustajem i srdačno mu čestitam rođendan. Počinje spontano da plače, što u ranijim seansama nije činio. Moj pokušaj da se našalim da pravi muškarci i budući filozofi ne plaču, rezignirano i kratko odgovara: "...Do ovog trenutka, a sada je tačno dvanaest časova, osim Vas doktore, niko mi iz moje brojne porodice nije čestitao rođendan.")

Posedujem fotografiju ovog pacijenta, bizarnu i zastrašujuću. On je, naime, autoknipsom fotografisao sebe u grobu. U psihiatriji to je "fenomen smrti koja se već dogodila".

Jedan adolescent, s naglašenom dismorfobijom i osećanjem da je seksualno neprivlačan partner, sutradan pošto ga je ostavila devojka, pokušava suicid tatulom stramnii. Prethodne noći sanja san u kome jasno vidi kako u jednoj žabokrečini plivaju ružni ljudi, za koje, u snu, pokazuje izuzetnu radoznalost. Budi se u paničnom strahu kada u jednom od tih leševa prepoznaće svoj lik.

Strah od mentalnog i emocionalnog sloma, nesposobnost da se živi bez droge, gubitak ego idealja, snažni su izvori anksioznosti i suicidogenih impulsa. Kratka isповест jedne narkomanke to i potvrđuje.

"...Sa osamnaest godina moj otac je uništavao bunkere, a ja sam štampala pesmu posvećenu drugarici koja je umrla od droge."

Nekad nozofobični strah može biti suicidogeni motiv. Zbog straha od duševne bolesti jedan narkoman izvršio je samoubistvo. "Medicinska enciklopedija" bila je otvorena na strani na kojoj je bio tekst o shizofreniji. Preko tog teksta ostao je krst, kao verovatni simbol želje da se umre pre nego što se oboli od psihoze.

From piše o potrebi mladih da pobegnu iz "zatvora apsolutne egocentričnosti".

"Potreba da se transcendira egocentrično, narcisoidno, izolovano stanje onim koje će biti povezano s drugim, otvorenošću prema svetu, bežeći od pakla egocentrizma i prema tome, samozatočenju".

Nekad ostaje samo paradoksalna nada svakodnevног iščekivanja nekog savremenog Mesije, koji nikako da dođe i donese spasenje.

Narkomanija je i odbrana od depresije i autoakuzativna akumulacija anksioznosti, straha i depresivnosti. Narkomanija se može izabrati kao autoagresivni oblik življenja.

U svojoj morbidnoj atraktivnosti postao je privlačan i provokativan način izbora smrti u argou narkomana nazvan "zlatni metak". U apartmanima hotela, u osami, tiho, ubrzava se smrtonosna doza heroina. Sinopsis je tajanstven, nema oporuke, ne traži se ni oproštaj ni pomilovanje, iz života se beži nemo. Stoga, ne može se izvršiti valjana i meritorna "psihička autopsija" umrlog samoubice, niti dobiti odgovor o motivima samoubistva.

U pokušaju psihodinamskih interpretacija čini nam se prihvatljivom simbolika smrti kao osvetničkog napuštanja, samokažjanja, ispaštanja, omnipotentne pozicije, kao retroflektirano ubistvo, negativna identifikacija, ponovno

sjedinjavanje ili rađanje, svesni činjenice da je pokušaj samoubistva mnogostruko determinisan i svojevrstan možda poslednji "poziv za pomoć", čak krik "apel-alarm funkcije", očajnički dijalog s okolinom od koje na simboličan način traži pomoć.

Tekst je ilustrovan slikama pacijenata lečenih terapijom slikanjem. (Ikonoterapija)

Apstrakt

Samoubistvo je svesni individualni čin i najčešće, lična ljudska drama. Shvata se i prihvata zavisno od ljudskih grupa, kultura i religija.

U sinopisu samoubice teško je osvetliti sve sekvence. Ako se i prihvati poruka da "nema samoubica, već su njih ubili drugi", mora se tražiti odgovor na pitanje šta ih je nateralo da dezertiraju iz života.

U drugom delu rada govorimo o pokušajima suicida i suicidima osoba zavisnih od psihotaktivnih supstanci.

Stavovi osoba zavisnih od psihotaktivnih supstanci (PAS) prema smrti puni su kontraverzi i mistifikacija. Najčešći razlozi zbog kojih se razmišlja o smrti ili se želi smrt jesu: strah od alienacije ili potpunog mentalnog sloma, nesposobnost da se odaberu kvalitetniji nehemski stilovi življjenja, gubitak ego idealna u skladu sa idealima Ja, gubitak reprezentativnih vrednosti života, gubitak samopoštovanja, osiromašenje relacija u socijalnom humanom prostoru, osećanje izgubljene transcedencije, negativna identifikacija sa patološkim induktorima i patološkim indupcionim grupama.

U pokušaju psihodinamskih interpretacija čini nam se prihvatljivom simbolika smrti kao osvetničkog napuštanja, samokažjanja, ispaštanja, omnipotentne pozicije, kao retroflektirano ubistvo, negativna identifikacija, ponovno sjedinjavanje ili rađanje, svesni činjenice da je pokušaj samoubistva mnogostruko determinisan i svojevrstan, možda poslednji "poziv za pomoć", čak krik, vapaj "apel alarm funkcije", očajnički dijalog sa okolinom od koje se na simboličan način, traži pomoć.

LITERATURA

1. Alvarez, A. (1975), Okrutni bog - studija o samoubistvu, Beograd, V. Karadžić
2. Bukelić J. : Droga - mit ili bolest, Zavod za udžbenike, Beograd, 1988.
3. Bukelić J. : Droga u školskoj klupi, Velarta, Beograd, 1997.
4. Bukelić J. : Socijalna psihijatrija, Zavod za udžbenike, Beograd 2004.
5. From E. : Anatomija ljudske destrukтивnosti, A. Cesarec, Zagreb, 1975.
6. Hendin H. : The Journal of nervous and mental disease, Vol 136, 1963.
7. Durkhem E. : Suicide, New York: Free Pres, 1951.
8. Kjerkegor S. : Strah i drhtanje, BIGZ, Beograd 1975.
9. Niće F. : Sabrana dela, Prosveta, Beograd 1994.
10. Purić - Pejaković J. , Dunjić D. : Samoubistvo adolescenata, Zebra, Beograd, 1996.
11. Striković J. : Samoubistvo i absurd, Univerzitetska reč, Nikšić, četvrti dopunjeno izdanje, 1990.
12. Le suicides, "Roche", Bruxalls, 1977.